

Лекція 11. Освіта дітей XIX-XX ст.

Вибірковий конспект

Питання

- 1. Освіта дітей у XIX ст.**
- 2. Формування системи дошкільних навчальних закладів.**

Освіта дітей XIX ст.

Кінець XVIII-XIX ст. були вельми значущими в історії як розвитку шкільної справи у всіх країнах Західної Європи, так і для становлення педагогічної науки у власному розумінні цього поняття. Цьому сприяли серйозні зміни в житті суспільства, пов'язані з переходом від феодальних відносин до капіталістичних, що, в свою чергу, було обумовлено бурхливим розвитком промисловості, яка вимагала від усіх учасників виробництва нового рівня і змісту освіченості.

Одночасно протягом усього XIX ст. йшла боротьба між церквою і державою за керівництво шкільним справою, особливо коли мова велася про початкових школах, і лише до кінця століття, та й то не скрізь і далеко не в повній мірі, перевага опинялася на боці держави.

Загальним же підсумком розвитку загальноосвітньої школи стало прийняття практично у всіх економічно розвинених країнах Європи законів про обов'язкову початкову освіту, відоме підвищення його рівня, розширення змісту. Істотних змін зазнала і в галузі середньої освіти - збільшилася мережу середніх навчальних закладів, поряд з класичними школами, які називалися в різних країнах по-різному - гімназії в Німеччині, ліцеї у Франції, граматичні школи в Англії, виникають так звані реальні середні школи, орієнтовані на практичні потреби часу з особливою увагою до викладання нових мов, природничих предметів, географії, нової історії і т.п.

Початкову освіту в країнах Західної Європи протягом XIX століття аж до 90-х років зазнало дуже мало серйозних змін. Як правило, воно як і раніше перебував у віданні церкви - католицької або протестантської різних напрямків. Зміст навчання в школах для простого народу обмежувалося читанням, листом, елементами арифметики, центральне ж місце, як і раніше займало навчання релігії в тому чи іншому її варіанті. Приймалися ж в різних країнах закони про школу в самому змісті початкової освіти принципово нічого не міняли. Вони стосувалися переважно питань матеріального

забезпечення шкіл і їх підпорядкованості і лише в окремих випадках містили спроби введення в державному порядку більш-менш обов'язкового навчання дітей в початковій школі.

Незважаючи на те що протягом більшої частини XIX ст. з точки зору політико-економічного рівня розвитку Німеччина займала серед європейських держав далеко не провідне місце, чому заважала її роздробленість на безліч дрібних князівств-держав і збереження в них феодального укладу життя, саме тут протягом XIX століття спостерігалися найбільш серйозні спроби введення змін в шкільне справа, що послужили як би зразком для інших країн, в тому числі і Росії.

Причину цього в значній мірі можна пояснити прагненням до об'єднання німців в єдину націю, що знайшло найбільш яскраве вираження в знаменитих «промовах до німецької нації» відомого німецького філософа І. Г. Фіхте (1762-1814), в яких він виклав свій план організації єдиного для всіх німців національного виховання, здатного консолідувати населення всіх німецьких князівств.

2. Формування системи дошкільних навчальних закладів.

Дитячий сад - це освітній заклад для дітей до 6-7 років, яке покликане здійснювати підготовку дітей до школи, а також надавати допомогу батькам по догляду за дітьми в денний час. Поява даного соціального сервісу було пов'язано з цілим спектром процесів і трансформацій, які відбувалися на рубежі 19-20 вв.

По-перше, з розвитком капіталізму, промисловою революцією і масовим поширенням жіночого найманої праці. Соціально-економічні зміни в 19 столітті супроводжувалися залученням жінок у виробництво і трудову сферу. Саме в цей період жінкам в Європі було гарантовано право на працю і самостійне управління своїм заробітком. Їх активна участь в цьому процесі було можливо при створенні умов для поєднання двох видів діяльності - материнства і трудової діяльності. Ці додаткові соціальні сервіси дозволяли виробникам використовувати потенціал жіночої робочої сили.

По-друге, з розвитком руху за жіночі права (починаючи з «першої хвилі фемінізму») . Залучення жінок в сферу виробництва закономірно викликало питання створення «нормальних» умов праці і соціальних гарантії, які б підтримували жіночу емансипацію та дозволяли жінкам мати також вільний доступ до трудовій сфері, а відповідно і матеріальних ресурсів. У традиційній

системі », де мати не працювала і займалася переважно турботою про дім і дитину, не було необхідності в дитячих садах та інших установах і сервісах громадського виховання. Однак рух жінок за свої права надало їм право на освіту і працю і, відповідно, економічну незалежність і доступ до громадської сфери. Актуалізувалися три проблеми: поєднання материнства і роботи; гарантії рівного доступу до працевлаштування; а також необхідність перебудови і більш рівноправного розподілу обов'язків по догляду за дитиною в сім'ї.

По-третє, з розвитком соціальних рухів та ідей щодо подолання бідності та соціально-економічної нерівності. Саме в період з кінця 19 і початку 20 століття активно впроваджуються і розвиваються доступні громадські установи виховання, які надають можливість біднішим верствам, а особливо жінкам-працівницям, знизити витрати на утримання дітей, а також надати дітям можливості на освіту.